

กสม. ๒

รายงานผลการตรวจสอบ
การละเมิดสิทธิมนุษยชน

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

วันที่ ๑๓ มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๙

รายงานผลการตรวจสอบ ที่ ๕/๒๕๖๙

เรื่อง สิทธิของบุคคลในทรัพย์สินและสิทธิชุมชน กรณีร้องเรียนว่า แนวเขตที่ดินป่าสงวนแห่งชาติทับซ้อนกับเขตปฏิรูปที่ดิน ส่งผลกระทบต่อประชาชนในตำบลลำพญากลาง อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี

ผู้ร้อง

ผู้ถูกร้อง

สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดสระบุรี
สำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ ๕ (สระบุรี)

ที่ ๑

ที่ ๒

๑. ความเป็นมา

ผู้ร้องร้องเรียนด้วยตนเอง ณ สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตามคำร้องที่ ๑๐๕/๒๕๖๘ ลงวันที่ ๒๑ เมษายน ๒๕๖๘ ว่า [Redacted] ประชาชนบ้านเนินกระถิน หมู่ที่ ๑ ตำบลลำพญากลาง อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี ซึ่งได้รับหนังสืออนุญาตให้เข้าทำประโยชน์ในเขตปฏิรูปที่ดิน (ส.ป.ก. ๔-๐๑) มาตั้งแต่ปี ๒๕๒๗ แต่ต่อมาในปี ๒๕๖๓ มีการสำรวจเพื่อปรับปรุงแผนที่แนวเขตที่ดินของรัฐแบบบูรณาการ มาตรฐาน ๑:๔๐๐๐ (One Map) และพบว่าแนวเขตป่าสงวนแห่งชาติทับซ้อนกับเขตปฏิรูปที่ดิน ทำให้ประชาชนผู้ได้รับอนุญาตให้เข้าทำประโยชน์ในพื้นที่ดังกล่าวได้รับความเดือดร้อน อาจถูกเพิกถอน ส.ป.ก. ๔-๐๑ และไม่สามารถใช้ที่ดินเป็นหลักประกันในการขอสินเชื่อจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) จึงขอให้ตรวจสอบ

๒. การตรวจสอบ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้มอบหมายให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจสอบตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ และระเบียบคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการในการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน พ.ศ. ๒๕๖๑ และที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยพิจารณาจากการชี้แจงข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

๒.๑ รายการเอกสาร พยานหลักฐานจากการตรวจสอบ และเอกสารที่เกี่ยวข้อง

๒.๑.๑ สำเนาหนังสือสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ด่วนที่สุด ที่ กษ ๑๒๐๕/ว ๓๐๓ ลงวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๕๙ ถึงผู้ว่าราชการจังหวัดอุทัยธานี

๒.๑.๒ หนังสือธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาลำพูนกลาง ที่ สน ๑๐๑๒/๒๓๐๔ ลงวันที่ ๒๖ มิถุนายน ๒๕๖๘ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๒.๑.๓ รายงานการลงพื้นที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ เมื่อวันที่ ๓๐ กรกฎาคม ถึงวันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๖๘ ณ จังหวัดสระบุรี

๒.๑.๔ หนังสือผู้ถูกร้องที่ ๒ ที่ ทส ๑๖๑๘.๒/๓๓๓๖ ลงวันที่ ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๖๘ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๒.๑.๕ หนังสือผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่ สป ๐๐๑๑/๑๐๑๑ ลงวันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๖๘ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๒.๑.๖ หนังสือสำนักงานคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ ที่ นร ๑๖๑๐/๕๕๒๕ ลงวันที่ ๒๙ ตุลาคม ๒๕๖๘ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๒.๒ ข้อเท็จจริงจากการตรวจสอบ

๒.๒.๑ ข้อเท็จจริงฝ่ายผู้ร้อง

ปรากฏตามความเป็นมาในข้อ ๑ และผู้ร้องให้ข้อมูลเพิ่มเติม ดังนี้

๑) ปี ๒๕๒๗ ประชาชนบางส่วนในพื้นที่ตำบลลำพูนกลางได้รับ ส.ป.ก. ๔-๐๑ โดยทำกินในที่ดินแปลงเดิมเรื่อยมา เดิมปลูกข้าวโพด ต่อมาเปลี่ยนเป็นเลี้ยงวัวนม

๒) ปี ๒๕๖๓ ผู้ถูกร้องที่ ๒ สำรวจแนวเขตที่ดินเพื่อจัดทำ One Map ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๑ และแจ้งให้ประชาชนทราบว่าที่ดิน ส.ป.ก. ๔-๐๑ ทับซ้อนกับเขตป่าสงวนแห่งชาติ บางแปลงทับซ้อนทั้งแปลง บางแปลงทับซ้อนบางส่วน โดยจะนำที่ดินของประชาชนเข้าโครงการจัดที่ดินทำกินให้ชุมชน (คทช.) ต่อมา ธ.ก.ส. สาขาลำพูนกลาง มีหนังสือแจ้งให้ประชาชนนำหลักฐานอื่นมาค้ำประกันเงินกู้แทนที่ดิน ส.ป.ก. ๔-๐๑ ทำให้ประชาชนได้รับความเดือดร้อน ต้องหาหลักฐานอื่นมาแทนหลักฐานเดิม และกังวลว่าอาจถูกยึดที่ดินทำกินหรือถูกดำเนินคดี

๒.๒.๒ ข้อเท็จจริงฝ่ายผู้ถูกร้อง

๑) ผู้ถูกร้องที่ ๑

๑.๑) เมื่อวันที่ ๒ สิงหาคม ๒๕๒๐ ได้มีพระราชกฤษฎีกากำหนด เขตที่ดินในท้องที่อำเภอหมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี ให้เป็นเขตปฏิรูปที่ดิน พ.ศ. ๒๕๒๐ ต่อมาได้มี กฎกระทรวงฉบับที่ ๙๘๕ (พ.ศ. ๒๕๒๕) ออกตามความในพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๗ เพิกถอนป่าท่าฤทธิ์ ป่าลำทองกลาง และป่าลำพูนกลาง ในพื้นที่ตำบลลำสมพุง ตำบลวังม่วง ตำบล

/ลำพูนกลาง ...

ลำพญากลาง ตำบลคำพราน และตำบลหนองย่างเสือ อำเภออมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี ออกจากการเป็นป่าสงวนแห่งชาติบางส่วน

๑.๒) การประกาศเขตปฏิรูปที่ดิน ประกาศครอบคลุมทั้งอำเภออมวกเหล็ก โดยกรมป่าไม้จะส่งมอบพื้นที่ป่าเสื่อมโทรมให้กับ ส.ป.ก. เพื่อดำเนินการ แต่ในกรณีนี้กรมป่าไม้เพิกถอนการเป็นป่าสงวนแห่งชาติบางส่วน ทำให้พื้นที่บางส่วนยังคงสถานะเป็นป่าสงวนแห่งชาติ*

๑.๓) พื้นที่หมู่ที่ ๑ ตำบลลำพญากลาง อำเภออมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี มีแปลงที่ดิน ส.ป.ก. ๔-๐๑ ที่ได้รับผลกระทบจากการทับซ้อนกับป่าสงวนแห่งชาติ ๑๐๓ แปลง เนื้อที่รวม ๑,๕๑๙ ไร่ ๑ งาน ๒๙ ตารางวา (๑,๕๑๙-๑-๒๙ ไร่)

๑.๔) ต่อมาจังหวัดสระบุรีมีคำสั่ง ที่ ๒๒๕๘/๒๕๖๗ ลงวันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๖๗ แต่งตั้งคณะทำงานแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนจากพื้นที่ดำเนินการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมทับซ้อนกับพื้นที่เป้าหมายที่จะดำเนินการจัดที่ดินทำกินให้ชุมชนตามนโยบายของรัฐบาล จังหวัดสระบุรี (คณะทำงานฯ) โดยในคราวประชุมครั้งที่ ๑/๒๕๖๘ เมื่อวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๖๘ ที่ประชุมมีมติมอบหมายให้ผู้ถูกร้องที่ ๑ ร่วมกับเจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ นำภาพถ่ายทางอากาศจากสำนักงานที่ดินจังหวัดสระบุรี ตั้งแต่ปี ๒๕๔๕ - ๒๕๐๙ มาซ้อนทับเพื่อเปรียบเทียบกับพื้นที่ที่มีการออก ส.ป.ก. ๔-๐๑ นอกเขตพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตที่ดินในท้องที่อำเภออมวกเหล็ก โดยในพื้นที่ตำบลลำพญากลางมี ส.ป.ก. ๔-๐๑ นอกเขตปฏิรูปที่ดิน ๑,๒๘๙ แปลง เนื้อที่รวม ๒๓,๑๐๔-๓-๐๐ ไร่ เพื่อตรวจสอบการได้มาของที่ดิน และนำเสนอที่ประชุมต่อไป

๑.๕) เนื่องจากปัญหาดังกล่าวอยู่ระหว่างการแก้ไขปัญหาของคณะทำงานฯ ผู้ถูกร้องที่ ๑ จึงยังไม่ได้เพิกถอน ส.ป.ก. ๔-๐๑ นอกเขตปฏิรูปที่ดิน หรือ ส.ป.ก. ๔-๐๑ ซึ่งบางส่วนทับซ้อนกับเขตป่าสงวนแห่งชาติ

๒) ผู้ถูกร้องที่ ๒

๒.๑) เมื่อวันที่ ๒๓ เมษายน ๒๕๐๗ พื้นที่พิพาทคือ บ้านซบน้อยเหนือ (บ้านเนินกระถิน) ตำบลลำพญากลาง อำเภออมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี ได้รับการประกาศเป็นป่าสงวนแห่งชาติ ป่าท่าฤๅษี ป่าลำทองกลาง และป่าลำพญากลาง เนื้อที่ ๕,๖๒๐-๐-๑๓ ไร่ ต่อมาเมื่อวันที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๒๕ ได้มีประกาศเพิกถอนบริเวณดังกล่าว (บางส่วน) ที่มีสภาพเป็นป่าเสื่อมโทรม เพื่อให้สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) นำไปปฏิรูปที่ดิน เนื้อที่ ๓,๑๖๔-๒-๘๑ ไร่

/๒.๒) คณะรัฐมนตรี ...

* คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๕๑๘๙/๒๕๕๘ สรุปได้ว่า พระราชกฤษฎีกากำหนดเขตปฏิรูปที่ดินเป็นเพียงการกำหนดขอบเขตของที่ดินที่จะทำการปฏิรูปที่ดินเท่านั้น ไม่ได้มีผลเป็นการเพิกถอนป่าสงวนแห่งชาติในทันที พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติยังคงเป็นพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติอยู่เช่นเดิม จนกว่าจะได้ส่งมอบพื้นที่ให้แก่คณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อจัดสรรที่ดินให้แก่ผู้ได้รับอนุญาตตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนดต่อไป

๒.๒) คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๓๕ และวันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๓๕ จำแนกเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรและที่ดินป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ โดยบริเวณพิพาทอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ป่าท่าฤๅษี ป่าลำทองกลาง และป่าลำพญากลาง เนื้อที่รวม ๑,๗๙๖-๓-๐๓ ไร่ จำแนกเป็นเขตป่าเพื่อการอนุรักษ์ (Zone C) เนื้อที่ ๗๒๗-๐-๙๔ ไร่ และเขตป่าเพื่อเศรษฐกิจ (Zone E) เนื้อที่ ๑,๐๖๙-๒-๐๘ ไร่ โดยเป็นพื้นที่ที่ควรสงวนไว้ไม่นำไปปฏิรูปที่ดิน เนื่องจากเป็นพื้นที่คงสภาพป่า และพื้นที่ที่มีการอนุญาตให้ใช้ประโยชน์ หรือพื้นที่ที่มีภาระผูกพันกับกรมป่าไม้ ซึ่งต้องปฏิบัติตามบันทึกข้อตกลงระหว่างกรมป่าไม้กับ ส.ป.ก. ว่าด้วยแนวทางการปฏิบัติในการกันพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติกลับคืนกรมป่าไม้ พ.ศ. ๒๕๓๘ ที่ให้ตรวจสอบพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติเพื่อกันออกจากเขตที่จะปฏิรูปที่ดิน โดยใช้ภาพถ่ายทางอากาศมาตราส่วน ๑ : ๕๐,๐๐๐ ของกรมแผนที่ทหาร และเจ้าหน้าที่ป่าไม้ออกไปตรวจสอบร่วมกับเจ้าหน้าที่จาก ส.ป.ก. ซึ่ง ส.ป.ก. ได้ส่งมอบพื้นที่ดังกล่าวคืนกรมป่าไม้แล้วเมื่อปี ๒๕๔๐

๒.๒.๓ ข้อเท็จจริงจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๑) สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

๑.๑) กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้ร่วมกันแก้ไขปัญหาการทับซ้อนของพื้นที่ป่าไม้และเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อให้ได้ข้อยุติ และจัดทำแนวเขตในแผนที่ให้เป็นเส้นเดียวกัน โดยมอบหมายให้ ส.ป.ก. และกรมป่าไม้ ร่วมกันตรวจสอบขอบเขตพื้นที่ซึ่งมีคณะทำงานแก้ไขปัญหาการทับซ้อนของพื้นที่ป่าไม้และเขตปฏิรูปที่ดินระดับจังหวัด ทำหน้าที่ตรวจสอบพื้นที่ทับซ้อน และรายงานผลการดำเนินการให้ส่วนกลางรวบรวมเสนอต่อคณะทำงานฯ ระดับกระทรวง พิจารณา

๑.๒) จากการตรวจสอบของคณะทำงานฯ ระดับจังหวัด พบว่า การจัดที่ดินล่าออกนอกเขตปฏิรูปที่ดินทั่วประเทศเกิดจากความคลาดเคลื่อนของแผนที่ เนื่องจากแผนที่ตามกฎกระทรวงเพื่อประกาศป่าสงวนแห่งชาติใช้มาตราส่วน ๑ : ๒๐๐,๐๐๐ แต่แผนที่ตามพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตที่ดินให้เป็นเขตปฏิรูปที่ดินใช้มาตราส่วน ๑ : ๕๐๐,๐๐๐ และมีความแตกต่างทางเทคนิควิธีปฏิบัติงาน ประกอบกับสภาพการทำประโยชน์ที่เป็นข้อเท็จจริงในพื้นที่ ดังนั้น เพื่อแก้ไขปัญหาให้ครอบคลุมทั้งระบบ จึงให้ ส.ป.ก. จังหวัด นำข้อมูลการจัดที่ดินนอกเขตปฏิรูปที่ดินไปตรวจสอบ โดยจะต้องประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึง เพื่อให้ประชาชนเข้าใจปัญหาที่เกิดขึ้นว่าเกิดจากความผิดพลาดของกระบวนการทำงานและความไม่ชัดเจนของข้อมูลอย่างไรก็ดี แม้จะถูกยกเลิกการอนุญาตให้เข้าทำประโยชน์ในที่ดินก็ตาม แต่ประชาชนยังเป็นผู้ทำประโยชน์อยู่ในแปลงที่ดินนั้นเช่นเดียวกับก่อนได้รับ ส.ป.ก. ๔-๐๑

๑.๓) กรณีประชาชนนำแปลงที่ดิน ส.ป.ก. ๔-๐๑ ที่อยู่นอกเขตปฏิรูปที่ดินไปเป็นหลักทรัพย์ค้ำประกันเพื่อขอสินเชื่อจาก ธ.ก.ส. นั้น ส.ป.ก. จะประสาน ธ.ก.ส. เพื่อกำหนดแนวทางแก้ไขปัญหาโดยจะพิจารณาถึงผลกระทบที่ประชาชนจะได้รับเป็นสำคัญ

๒) ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาลำพูนกลาง

๒.๑) เกษตรกรที่ใช้ ส.ป.ก. ๔-๐๑ เป็นหลักประกันเงินกู้ ต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์และบันทึกความร่วมมือระหว่าง ธ.ก.ส. กับ ส.ป.ก. เรื่อง ให้ผู้ได้รับสิทธิโดยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมขอรับสินเชื่อจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร^๒ เมื่อ ธ.ก.ส. ได้รับคำขอกู้เงินจะส่งคำขอกู้เงินให้ ส.ป.ก. จังหวัดสระบุรี ตรวจสอบและรับรองว่าที่ดินแปลงนั้นเป็นที่ดินที่อยู่ในเขตปฏิรูปที่ดินและเอกสาร ส.ป.ก. ๔-๐๑ ฉบับนั้นออกโดยถูกต้องหรือไม่ ธ.ก.ส. จึงจะพิจารณาให้เกษตรกรกู้เงิน

๒.๒) ที่ดินตามโครงการ คทช. ไม่สามารถใช้เป็นหลักประกันสินเชื่อกับธนาคารได้

๒.๓) กรณีที่ดิน ส.ป.ก. ๔-๐๑ ทับซ้อนกับแนวเขตป่าสงวนแห่งชาติ ไม่สามารถใช้เป็นหลักประกันสินเชื่อกับธนาคารได้ เนื่องจากเป็นที่ดินภายใต้กฎหมายของกรมป่าไม้

๒.๔) กรณีตามคำร้อง เกษตรกรนำที่ดิน ส.ป.ก. ๔-๐๑ เป็นหลักประกันสินเชื่อ แต่ภายหลังพบว่าที่ดินแปลงดังกล่าวอยู่นอกเขตปฏิรูปที่ดิน หรือบางส่วนทับซ้อนกับเขตป่าสงวนแห่งชาติ เกษตรกรจึงไม่สามารถใช้ที่ดิน ส.ป.ก. ๔-๐๑ เป็นหลักประกันสินเชื่อได้ หากประชาชนรายใดยังมีสัญญาสินเชื่อ ต้องการหลักประกันอื่นมาทดแทน รวมถึงหากมีความประสงค์ขอสินเชื่อใหม่หรือเพิ่มวงเงินกู้ ต้องการหลักประกันอื่นมาทดแทนเช่นกัน

๓) สำนักงานคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ (สคทช.)

๓.๑) คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ ๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๕ เห็นชอบผลการดำเนินการปรับปรุงแผนที่แนวเขตที่ดินของรัฐแบบบูรณาการ มาตรฐาน ๑:๔๐๐๐ (One Map) พื้นที่กลุ่มที่ ๒ จังหวัดสระบุรี

๓.๒) หากโครงการ One Map พบว่า มีที่ดินของหน่วยงานรัฐที่จัดสรรให้กับประชาชนตามกฎหมายต่าง ๆ นอกเขตพื้นที่ตามกฎหมาย หรือนอกเขตดำเนินการของหน่วยงานนั้น (เช่น แปลงที่ดิน ส.ป.ก. แปลงที่ดินนิคมสหกรณ์ นิคมสร้างตนเอง เป็นต้น) แต่อยู่ในเขตที่ดินของรัฐประเภทอื่น (เช่น อุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตห้ามล่าสัตว์ป่า วนอุทยาน สวนรุกชาติ สวนพฤกษศาสตร์

/ป่าสงวน ...

^๒ ผู้ได้รับสิทธิ คือ เกษตรกรและสถาบันเกษตรกรผู้ได้รับสิทธิให้เข้าทำประโยชน์ สิทธิการเช่า สิทธิการเช่าซื้อ สิทธิตามโฉนดที่ดิน หรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์จากการปฏิรูปที่ดินตามพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๘ และที่แก้ไขเพิ่มเติม

ธ.ก.ส. จะให้บริการสินเชื่อแก่ผู้ได้รับสิทธิโดยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมตามหลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติของ ธ.ก.ส. หรือตามที่ ธ.ก.ส. และ ส.ป.ก. ให้ความเห็นชอบในการดำเนินงานร่วมกัน ทั้งนี้ ส.ป.ก. ต้องจัดให้ผู้ได้รับสิทธิโดยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม นำหนังสือแสดงสิทธิที่ได้รับโดยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมมอบให้ ธ.ก.ส. เพื่อเป็นหลักประกันในการขอรับสินเชื่อ

ให้ ส.ป.ก. กับ ธ.ก.ส. ส่งเสริมและสนับสนุนเพื่อพัฒนารายได้และยกระดับคุณภาพชีวิตให้แก่ผู้ได้รับสิทธิโดยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าชายเลนตามมติคณะรัฐมนตรี ป่าไม้ถาวรตามมติคณะรัฐมนตรี ที่ราชพัสดุ
ที่สาธารณประโยชน์ ฯลฯ) ให้นำหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมดำเนินการ ดังนี้

๓.๒.๑) พิจารณาร่วมกันเพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริง ข้อกฎหมาย
และเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้อง

๓.๒.๒) กรณีประชาชนที่ได้รับการจัดสรรที่ดินมีข้อโต้แย้ง ให้พิจารณา
พิสูจน์สิทธิตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง หรือตามมาตรการหรือแนวทางที่ คทช. กำหนด

๓.๒.๓) หาแนวทางแก้ไขปัญหา ช่วยเหลือ เยียวยาประชาชนให้
เป็นไปตามกฎหมาย และระเบียบที่เกี่ยวข้องอย่างเหมาะสม ตามควรแก่กรณีต่อไป

๓.๓) สทช. ได้รับเรื่องร้องเรียนกรณีตามคำร้องจากองค์การบริหาร
ส่วนตำบลลำพญากลาง และได้ส่งเรื่องดังกล่าวให้กรมป่าไม้ และ ส.ป.ก. เพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริงแล้ว

๓. ความเห็นคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรณีตามคำร้องมีประเด็นที่ต้องพิจารณาว่า ผู้ถูกร้องทั้งสองได้กระทำหรือละเลยการ
กระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน กรณีแนวเขตป่าสงวนแห่งชาติทับซ้อนกับเขตปฏิรูปที่ดิน หรือไม่
อย่างไร โดยมีข้อพิจารณาดังนี้

๓.๑ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๓๗ วรรคหนึ่ง^๓ ได้รับรองว่า
บุคคลย่อมมีสิทธิในทรัพย์สินและการสืบมรดก และมาตรา ๔๓ (๒)^๔ ได้รับรองสิทธิของบุคคลและชุมชนใน
การจัดการ บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติอย่างสมดุลและยั่งยืน อีกทั้งมาตรา ๕๗ (๒)^๕
ได้บัญญัติให้รัฐต้องบริหารจัดการให้มีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติโดยให้ประชาชนใน
ท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมด้วย นอกจากนี้ มาตรา ๗๒ (๓)^๖ ยังบัญญัติให้เป็นหน้าที่ของรัฐในการจัดให้
/มีมาตรการ ...

^๓ มาตรา ๓๗ บุคคลย่อมมีสิทธิในทรัพย์สินและการสืบมรดก

ฯลฯ

ฯลฯ

^๔ มาตรา ๔๓ บุคคลและชุมชนย่อมมีสิทธิ

ฯลฯ

ฯลฯ

(๒) จัดการ บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทาง
ชีวภาพ อย่างสมดุลและยั่งยืนตามวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ

^๕ มาตรา ๕๗ รัฐต้อง

ฯลฯ

ฯลฯ

(๒) อนุรักษ์ คุ้มครองบำรุงรักษา พื้นฟู บริหารจัดการ และใช้หรือจัดให้มีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากร
ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพ ให้เกิดประโยชน์อย่างสมดุลและยั่งยืน โดยต้องให้ประชาชนในท้องถิ่น
ที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมดำเนินการและได้รับประโยชน์จากการดำเนินการดังกล่าวด้วยตามที่กฎหมายบัญญัติ

^๖ มาตรา ๗๒ รัฐพึงดำเนินการเกี่ยวกับที่ดิน ทรัพยากรน้ำ และพลังงานดังต่อไปนี้

ฯลฯ

ฯลฯ

มีมาตรการกระจายการถือครองที่ดินเพื่อให้ประชาชนสามารถมีที่ทำกินได้อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม มาตรา ๗๓^๗ รัฐพึงจัดให้มีมาตรการหรือกลไกที่ช่วยให้เกษตรกรประกอบเกษตรกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ และพึงช่วยเหลือเกษตรกรผู้ยากไร้ให้มีที่ทำกินโดยการปฏิรูปที่ดินหรือวิธีอื่นใด และ มาตรา ๗๖ วรรคหนึ่ง^๘ หน่วยงานของรัฐต้องร่วมมือและช่วยเหลือกันในการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อให้การบริหารราชการแผ่นดิน การจัดทำบริการสาธารณะ และการใช้จ่ายเงินงบประมาณมีประสิทธิภาพสูงสุด เพื่อประโยชน์สุขของประชาชน ประกอบกับกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และ วัฒนธรรม (International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights: ICESCR) ข้อ ๑ และ ข้อ ๑๑ วรรคหนึ่ง^๙ ได้รับรองสิทธิของทุกคนในมาตรฐานการครองชีพที่เพียงพอสำหรับตนเองและครอบครัวรวมทั้งไม่ถูกลิดรอนวิถีทางยังชีพของตนไม่ว่าในกรณีใด

นอกจากนี้ ตามความเห็นทั่วไปฉบับที่ ๒๖ (๒๕๖๕) ว่าด้วยที่ดินและสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม^{๑๐} ของคณะกรรมการว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ยังได้ระบุว่า ที่ดินมีบทบาทสำคัญเป็นพิเศษต่อการบรรลุสิทธิต่าง ๆ ภายใต้ ICESCR ของเกษตรกร ดังนั้น การเข้าถึง การใช้ การควบคุมและบริหารจัดการที่ดินได้อย่างมั่นคงและเสมอภาคของบุคคลและชุมชน เพื่อมีที่อยู่

/อาศัย ...

(๗) จัดให้มีมาตรการการกระจายการถือครองที่ดินเพื่อให้ประชาชนสามารถมีที่ทำกินได้อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม
^๗ มาตรา ๗๓ รัฐพึงจัดให้มีมาตรการหรือกลไกที่ช่วยให้เกษตรกรประกอบเกษตรกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ได้ผลผลิตที่มีปริมาณและคุณภาพสูง มีความปลอดภัย โดยใช้ต้นทุนต่ำและสามารถแข่งขันในตลาดได้ และพึงช่วยเหลือเกษตรกรผู้ยากไร้ให้มีที่ทำกินโดยการปฏิรูปที่ดินหรือวิธีอื่นใด

^๘ มาตรา ๗๖ วรรคหนึ่ง รัฐพึงพัฒนาระบบการบริหารราชการแผ่นดินทั้งราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค ส่วนท้องถิ่น และงานของรัฐอย่างอื่น ให้เป็นไปตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี โดยหน่วยงานของรัฐต้องร่วมมือและช่วยเหลือกันในการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อให้การบริหารราชการแผ่นดิน การจัดทำบริการสาธารณะ และการใช้จ่ายเงินงบประมาณมีประสิทธิภาพสูงสุด เพื่อประโยชน์สุขของประชาชน รวมตลอดทั้งพัฒนาเจ้าหน้าที่ของรัฐให้มีความซื่อสัตย์สุจริต และมีทัศนคติเป็นผู้ให้บริการประชาชนให้เกิดความสะดวก รวดเร็วไม่เลือกปฏิบัติ และปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ

^๙ ข้อ ๑ วรรคสอง เพื่อจุดมุ่งหมายของตน ประชาชาติทั้งปวงอาจจัดการโรคภัยและทรัพยากรธรรมชาติของตนได้อย่างเสรี โดยไม่กระทบต่อพันธกรณีใด ๆ อันเกิดจากความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักการแห่งผลประโยชน์ร่วมกันและกฎหมายระหว่างประเทศ และประชาชาติจะไม่ถูกลิดรอนวิถีทางยังชีพของตนไม่ว่าในกรณีใด

ข้อ ๑๑ วรรคหนึ่ง รัฐภาคีแห่งกติกาได้รับรองสิทธิของทุกคนในมาตรฐานการครองชีพที่เพียงพอสำหรับตนเองและครอบครัว ซึ่งรวมถึงอาหาร เครื่องนุ่งห่ม และที่อยู่อาศัยอย่างเพียงพอ และสภาพการครองชีพที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง รัฐภาคีจะต้องดำเนินขั้นตอนที่เหมาะสมเพื่อประกันการทำให้สิทธินี้เป็นจริง โดยรับรองความสำคัญอย่างแท้จริงของความร่วมมือระหว่างประเทศบนพื้นฐานของความยินยอมโดยเสรี

^{๑๐} จาก General comment No. 26 (2022) on land and economic, social and cultural rights, by Committee on Economic, Social and Cultural Rights, สืบค้นจาก <https://www.ohchr.org/en/documents/general-comments-and-recommendations/ec12gc26-general-comment-no-26-2022-land-and>, เมื่อวันที่ ๑๓ มกราคม ๒๕๖๙

อาศัยที่มั่นคง สุขสงบและมีศักดิ์ศรี ตลอดจนเพื่อพัฒนาต่อยอดวัฒนธรรมของตัวเอง จึงมีความจำเป็นต่อการขจัดความอดอยากและความยากจน ทั้งยังเป็นการรับประกันสิทธิในมาตรฐานการดำรงชีวิตอย่างเพียงพอ

๓.๒ กรณีตามคำร้องมีประเด็นที่ต้องพิจารณา ๒ ประเด็น ดังนี้

๓.๒.๑ ประเด็นที่ ๑ ผู้ถูกร้องทั้งสองได้กระทำหรือละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน กรณีประกาศแนวเขตป่าสงวนแห่งชาติทับซ้อนกับเขตปฏิรูปที่ดิน หรือไม่ อย่างไร

๑) จากการตรวจสอบข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่า

๑.๑) เมื่อวันที่ ๒๓ เมษายน ๒๕๐๗ อำเภอรวมเหล็กมีพื้นที่ที่ถูกประกาศให้เป็นป่าสงวนแห่งชาติ ป่าท่าฤทธิ์ ป่าลำทองกลาง และป่าลำพญากลาง ต่อมาเมื่อวันที่ ๒ สิงหาคม ๒๕๒๐ ได้มีการประกาศให้อำเภอรวมเหล็กเป็นเขตปฏิรูปที่ดิน และเมื่อวันที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๒๕ ได้มีการประกาศเพิกถอนป่าสงวนแห่งชาติ (บางส่วน) เพื่อให้ ส.ป.ก. ดำเนินการปฏิรูปที่ดิน โดยแผนที่ท้ายกฎกระทรวงเพิกถอนป่าสงวนแห่งชาติไม่ได้เพิกถอนเขตป่าสงวนแห่งชาติในบริเวณพื้นที่หมู่ที่ ๑ ตำบลลำพญากลาง ทำให้ที่ดินในบริเวณพิพาทยังคงมีสถานะเป็นป่าสงวนแห่งชาติ

๑.๒) ปี ๒๕๒๗ ประชาชนในพื้นที่หมู่ที่ ๑ ตำบลลำพญากลาง ได้รับ ส.ป.ก. ๔-๐๑ และทำประโยชน์ในที่ดินเรื่อยมาโดยไม่ได้บุกรุกที่ดินเพิ่มเติม

๑.๓) พื้นที่หมู่ที่ ๑ ตำบลลำพญากลาง มีแปลงที่ดิน ส.ป.ก. ๔-๐๑ ที่ได้รับผลกระทบจากการทับซ้อนกับป่าสงวนแห่งชาติ ๑๐๓ แปลง เนื้อที่รวม ๑,๕๑๙-๑-๒๙ ไร่ โดยที่ดินบางแปลงอยู่นอกเขตปฏิรูปที่ดินทั้งแปลง และบางแปลงมีเนื้อที่บางส่วนทับซ้อนกับเขตป่าสงวนแห่งชาติ

๑.๔) จังหวัดสระบุรี มีคำสั่ง ที่ ๒๒๕๘/๒๕๖๗ ลงวันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๖๗ แต่งตั้งคณะทำงานแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนจากพื้นที่ดำเนินการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมทับซ้อนกับพื้นที่เป้าหมายที่จะดำเนินการจัดที่ดินทำกินให้ชุมชนตามนโยบายของรัฐบาล จังหวัดสระบุรี โดยที่ประชุมครั้งที่ ๑/๒๕๖๘ เมื่อวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๖๘ มีมติมอบหมายผู้ถูกร้องที่ ๑ ร่วมกับเจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ นำภาพถ่ายทางอากาศจากสำนักงานที่ดินจังหวัดสระบุรี ตั้งแต่ปี ๒๔๙๕ - ๒๕๐๙ มาซ้อนทับเพื่อเปรียบเทียบกับพื้นที่ที่มีการออก ส.ป.ก. ๔-๐๑ นอกเขตพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตที่ดิน เพื่อนำเข้าที่ประชุมและหาแนวทางแก้ไขปัญหาคต่อไป

๑.๕) ส.ป.ก. ๔-๐๑ ของประชาชนยังไม่ถูกเพิกถอน ประชาชนจึงยังสามารถทำประโยชน์ในที่ดินได้ตามสิทธิเดิม

๒) พิจารณาแล้วเห็นว่า

๒.๑) สิทธิในการมีที่อยู่อาศัยที่เพียงพอ และสิทธิในการทำกินเพื่อการครองชีพเป็นสิทธิขั้นพื้นฐาน อีกทั้งหน่วยงานของรัฐมีหน้าที่ช่วยเหลือเกษตรกรผู้ยากไร้ให้มีที่ทำกินโดยการปฏิรูปที่ดินหรือวิธีอื่นใด และหน่วยงานของรัฐต้องร่วมมือและช่วยเหลือกันในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้

การบริหารราชการแผ่นดินและการจัดทำบริการสาธารณะมีประสิทธิภาพ เพื่อประโยชน์สุขของประชาชน และเพื่อให้สอดคล้องกับสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชน

๒.๒) แม้เมื่อปี ๒๕๐๗ พื้นที่พิพาทจะถูกประกาศเป็นป่าสงวนแห่งชาติ ป่าท่าฤดูธิ ป่าลำทองกลาง และป่าลำพญากลาง ซึ่งเป็นการประกาศก่อนการเป็นเขตปฏิรูปที่ดิน ตามพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตที่ดินในท้องที่อำเภอฉะเชิงเทรา จังหวัดสระบุรี ให้เป็นเขตปฏิรูปที่ดิน พ.ศ. ๒๕๒๐ แต่ในปี ๒๕๒๗ ผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้ออก ส.ป.ก. ๔-๐๑ ให้แก่ประชาชนในพื้นที่หมู่ที่ ๑ ตำบลลำพญากลาง ทำให้ประชาชนได้รับสิทธิอยู่อาศัยและทำประโยชน์ในที่ดินโดยถูกต้องตามกฎหมาย โดยประชาชนได้ใช้สิทธิตามที่กฎหมายรับรองเรื่อยมา

๒.๓) เมื่อต่อมาปรากฏว่า ส.ป.ก. ๔-๐๑ ที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ออกให้ประชาชน เป็นการออก ส.ป.ก. ๔-๐๑ นอกเขตปฏิรูปที่ดิน ซึ่งเกิดจากความคลาดเคลื่อนของแผนที่ เนื่องจากผู้ถูกร้อง ทั้งสองใช้มาตราส่วนแผนที่แตกต่างกัน ประกอบกับผู้ถูกร้องทั้งสองไม่ได้ร่วมกันเข้าตรวจสอบสภาพการ ทำประโยชน์ก่อนออก ส.ป.ก. ๔-๐๑ ซึ่งเป็นข้อเท็จจริงในพื้นที่ ทำให้ข้อมูลและแผนที่ของผู้ถูกร้องทั้งสอง ไม่ตรงกัน ความผิดพลาดดังกล่าวจึงเกิดขึ้นจากการกระทำของหน่วยงานของรัฐ แม้เอกสาร ส.ป.ก. ๔-๐๑ ยังไม่ถูกเพิกถอนและอยู่ระหว่างการแก้ไขปัญหาของคณะทำงานฯ แต่ผลของความผิดพลาดดังกล่าวอาจ ทำให้ผู้ร้องและประชาชนในพื้นที่หมู่ที่ ๑ ตำบลลำพญากลาง ไม่ได้รับสิทธิอยู่อาศัยและทำกินในที่ดิน ที่ตนเคยใช้ประโยชน์มาแต่บรรพบุรุษ

๒.๔) ดังนั้น การที่ผู้ถูกร้องทั้งสองไม่ได้ร่วมกันตรวจสอบข้อมูลและแผนที่ให้ ตรงกันทำให้เกิดปัญหาการออก ส.ป.ก. นอกเขตปฏิรูปที่ดิน ในชั้นนี้ จึงรับฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องทั้งสองกระทำ หรือละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน เห็นควรเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางที่เหมาะสม ในการป้องกันหรือแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อจังหวัดสระบุรี เพื่อดำเนินการต่อไป

๓.๒.๒ ประเด็นที่ ๒ ผู้ถูกร้องทั้งสองได้กระทำหรือละเลยการกระทำอันเป็น การละเมิดสิทธิมนุษยชน กรณีประชาชนไม่สามารถนำที่ดิน ส.ป.ก. ไปเป็นหลักประกันสินเชื่อกับ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร หรือไม่

๑) จากการตรวจสอบข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่า ประชาชนในพื้นที่ซึ่งประกอบ อาชีพเกษตรกรรมได้นำที่ดิน ส.ป.ก. ไปเป็นหลักประกันสินเชื่อกับ ธ.ก.ส. แต่ภายหลังพบว่า ที่ดิน ส.ป.ก. ของประชาชนบางรายอยู่นอกเขตปฏิรูปที่ดินทั้งแปลง หรือบางรายที่ดิน ส.ป.ก. มีเนื้อที่บางส่วน ทับซ้อนกับเขตป่าสงวนแห่งชาติ ประชาชนจึงไม่สามารถนำที่ดิน ส.ป.ก. เป็นหลักประกันสินเชื่อได้ ดังนั้น หากประชาชนรายใดมีสัญญาสินเชื่อกับ ธ.ก.ส. ต้องหาหลักประกันอื่นมาทดแทน รวมถึงหากมี ความประสงค์ขอสินเชื่อใหม่หรือเพิ่มวงเงินกู้ ต้องหาหลักประกันอื่นมาทดแทนเช่นกัน

/๒) พิจารณา ...

๒) พิจารณาแล้วเห็นว่า แม้ ส.ป.ก. ๔-๐๑ จะยังไม่ถูกเพิกถอนแต่ผลจากการออก ส.ป.ก. ๔-๐๑ นอกเขตปฏิรูปที่ดินทำให้ประชาชนในพื้นที่ได้รับความเดือดร้อน ไม่สามารถนำที่ดิน ส.ป.ก. ขอรับคืนเชื่อเพื่อสนับสนุนการประกอบอาชีพจาก ธ.ก.ส. หรือจะต้องหาหลักทรัพย์อื่นมาทดแทน ดังนั้น กรณีดังกล่าวจึงถือว่ากระทบสิทธิของประชาชน และเป็นการลิดรอนสิทธิ ทำให้ประชาชนขาดความมั่นคงในการดำรงชีพทั้งของตนเองและครอบครัว ในชั้นนี้ จึงรับฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องทั้งสองกระทำหรือละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน เห็นควรเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางที่เหมาะสมในการป้องกันหรือแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อสำนักงานคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ กรมป่าไม้ สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม และธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร เพื่อดำเนินการต่อไป

๔. มติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ในคราวประชุมด้านการคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิมนุษยชน ครั้งที่ ๒/๒๕๖๙ เมื่อวันที่ ๑๓ มกราคม ๒๕๖๙ จึงมีมติว่า

๔.๑ กรณีแนวเขตป่าสงวนแห่งชาติทับซ้อนกับเขตปฏิรูปที่ดิน ผู้ถูกร้องทั้งสองมีการกระทำหรือละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อประชาชนในพื้นที่ ตำบลลำพญากลาง อำเภอแมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี

๔.๒ กรณีประชาชนไม่สามารถนำที่ดิน ส.ป.ก. ไปเป็นหลักประกันสินเชื่อกับธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรได้ ผู้ถูกร้องทั้งสองมีการกระทำหรือละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อประชาชนในพื้นที่ตำบลลำพญากลาง อำเภอแมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี

๔.๓ ให้เสนอแนะมาตรการหรือแนวทางที่เหมาะสมในการป้องกันหรือแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อจังหวัดสระบุรี สำนักงานคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ กรมป่าไม้ สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม และธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๔๗ (๑) และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๖ (๑) ประกอบมาตรา ๓๖ เพื่อดำเนินการ ดังนี้

๔.๓.๑ ให้จังหวัดสระบุรีเร่งรัดคณะทำงานแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนจากพื้นที่ที่ดำเนินการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมทับซ้อนกับพื้นที่เป้าหมายที่จะดำเนินการจัดที่ดินทำกินให้ชุมชนตามนโยบายของรัฐบาล จังหวัดสระบุรี ตรวจสอบภาพถ่ายทางอากาศพื้นที่ที่ออก ส.ป.ก. ๔-๐๑ นอกเขตพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตที่ดินในท้องที่อำเภอแมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี ให้เป็นเขตปฏิรูปที่ดิน พ.ศ. ๒๕๒๐ และเสนอกรมป่าไม้เพิกถอนป่าสงวนแห่งชาติบริเวณพิพาท เพื่อแก้ไขปัญหให้กับประชาชนในพื้นที่โดยเร็ว

ทั้งนี้ ให้ดำเนินการภายใน ๑๘๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับรายงานฉบับนี้

/๔.๓.๒ ให้สำนักงาน ...

๔.๓.๒ ให้สำนักงานคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ ร่วมกับกรมป่าไม้ สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม และธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร จัดทำบันทึกความร่วมมือระหว่าง ธ.ก.ส. กับ ส.ป.ก. เพื่อให้เกษตรกรสามารถนำที่ดิน ส.ป.ก. ๔-๐๑ ที่ปรากฏภายหลังว่าทับซ้อนกับแนวเขตป่าสงวนแห่งชาติไปใช้เป็นหลักประกันสินเชื่อกับธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรได้ในระหว่างที่ ส.ป.ก. ๔-๐๑ นั้นยังไม่ถูกเพิกถอน

ทั้งนี้ ให้ดำเนินการภายใน ๑๒๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับรายงานฉบับนี้

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

นางสาวพรประไพ กาญจนรินทร์

นางปรีดา คงแป้น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุชาติ เศรษฐมาลินี

นางสาวศยามล ไกยูรวงศ์

นางสาวปิติกาญจน์ สิทธิเดช

นายวสันต์ ภัยหลีกลี้

นางสาวสุภัทรา นาคะผิว

ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ